

A SZENNYEZŐ FIZET ALPELV ÉRVÉNYESÜLÉSE A MEZŐGAZDASÁGBAN

Magyar Nemzeti Referátum az Utrechti
Összehasonlító Jogi Konferencián

BOBVOS Pál- CSAK Csilla- HORVÁTH Szilvia-
MIKLÓS László- OLAJOS István- PRUGBERGER
Tamás- SZILÁGYI János Ede

THE POLLUTER PAYS IN THE AGRICULTURE

Hungarian National Report

By *Csilla CSAK*, PhD general reporter – University of
Miskolc,

Authors: Pal BOBVOS PhD – University of Szeged,
Krisztina HORVATH LLM – University of Szeged, Istvan
OLAJOS LLD – University of Miskolc, László MIKLÓS
– University of Szeged LLM, Tamas PRUGBERGER Prof.
Dr. – University of Miskolc, Janos Ede SZILÁGYI LLM –
University of Miskolc. Translators: Nora JAKAB LLM –
University of Miskolc, Zoltan VARGA LLM – University
of Miskolc.

The Polluter pays principle is applied in the agriculture too according to the general prescriptions and sanctions of the Acts on the nature conservation and waste management. The load charges laid down in the Nature Conservation Act are applicable to the agricultural land too, furthermore the obligation on the registration of the environment load in the Land Registry is also applied and consequently the seller of the land has to take the responsibility. The main causes of the land pollution are the chemical fertilizer, the liquid manure production, the wastewater, the wastewater mud and the inappropriate allocation of the natural fertilizer. The frequency of these can be explained by the fact that the Act LV of 1994 on the arable land does not contain any land protection prescriptions with regard to the professional process. Although the activities mentioned here forbid the land pollution, the user of the land should be obliged to ask for an opinion according to the Arable Land Act in order to prevent the land from the deteriorating substances. However this rule is rarely fulfilled and the authorized offices do not check the fulfillment of the obligation. It is also a prescription that the users of the land may use exclusively qualified and standardized products and substances, but the authorities do not check appropriately the fulfillment of these prescriptions. The breach of the plant protective rules and the lack of its revelation often happen. The plant protective rules describe that the plant protective substances shall be used on the land and along the spraying with appropriate dilution and in certain amounts, they shall be stored in a dry place. However in consequence of the ignorance of the agrarian technological prescriptions, not only the vegetation is burnt, but also the soil and the groundwater is also polluted by the plant protective substances.

Though the “Polluter pays principle” is applicable in the agriculture too, it is not enforced appropriately.

A szennyező fizet elv a nemzeti jogban

Elfogadta az országa a szennyező fizet elvet? Ha igen, akkor hogyan szól a meghatározása? Meghatározza a jogszabály, hogy hogyan kell alkalmazni az elvet?

Az Európai Közösség környezeti politikájából ismeretes környezeti akcióprogramok példájára hazánkban az országgyűlési határozatban megfogalmazott, az országgyűlés által 6 évente kidolgozásra és elfogadásra kerülő Nemzeti Környezetvédelmi Program első változata (NKP-I) 4. fejezete szól a megvalósítás eszközeiről és ezen belül a stratégiai alapelvekről. Ezek között nem szerepel a szennyező fizet elv. Ezt az elvet a jogalkotó az NKP-I. azonos fejezetén belül, de a Tervezés-Szabályozás-Finanszírozás alapkérdései címszó alatt találhatjuk meg.

„A szabályozásnak egységes jogelveken kell nyugodnia, a büntetések és bírságok esetében a felróhatóság és a felelősség is lényeges döntési szempont, míg a szabályok betartása esetén alkalmazott megoldásoknál (díj, járulérendszer) a „szennyező fizet” elvet egyértelműen kell érvényesíteni.

A „szennyező fizet” elv csak korlátozottan alkalmazható akkor, ha a szabályozás valamilyen jogsértést büntet, hiszen az elv nem a felróhatóságra épül. Az egységes elvek érvényesítéséhez a jelenleginél világosabb tulajdonviszonyokra és ehhez kapcsolódóan egyértelműbb felelősségi viszonyokra van szükség. A felelősséget illetően a jelenleg kialakult helyzetért mindenkit - államot és állampolgárt, vállalatot és fogyasztót - egyaránt felelősség terhel. Ez nagyon eltérő mértékű, de a megfelelő részt mindenkinek vállalnia kell.”

A Nemzeti Környezetvédelmi Program második változata (NKP-II), amely a 2003-2009 közötti tervezési időszakra vonatkozik, a Program alapelveit három csoportra osztja, melyek közül az elsőbe sorolja be a „Szennyező fizet” alapelvet, mint: „A környezetvédelemben mára már hagyományosnak tekintett alapelvek (pl. az elővigyázatosság, a megelőzés, a helyreállítás, a felelősség, az együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság és a „szennyező fizet” elve)” közé.

A Program koncepciójára vonatkozó

Consequently there are lots of problems connected with the ragweed existing on the non-cultivated land. In the event of the breach of the removal heavy charges are imposed. However its execution has not been done yet.

The “Polluter pays” principle in the national law

Has its country adopted the “Polluter pays” principle? If yes, what is its definition? Does the law define how to apply the principle?

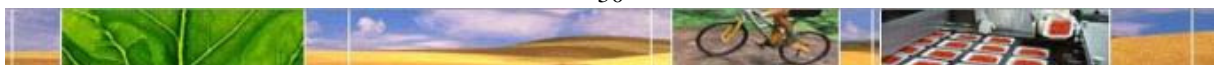
As it is known in the EC environmental action programs the first version of the National Environmental Program (NEP-I) chapter 4 laid down in the parliamentary order, worked out and adopted every six years by the Parliament contains the execution means and the strategic principles. Among these the “Polluter pays” principle can not be found. This principle can be found in the same chapter of NEP-I. under the banner of the fundamental questions of Planning-Regulation-Financing.

“The regulation must be based on uniform principles, in the event of the punishments and fines the actionable conduct and the liability are the essential decisive points, while in case of complying with the rules of the applied provisions (charges, expenses system) the polluter pays principle must be enforced.”

The “Polluter pays” principle can be applied in a limited way only if the regulation disciplines any breach of law, because the principle is not based on the actionable conduct. In order to enforce the uniform principles, clearer ownership and more comprehensive liability relationship than are available recently are needed. Regarding the liability everybody holds the responsibility- including the state, the citizen, the company and the consumer- for the current situation. It could be very variable, but everyone has to take the appropriate part of the responsibility.

The second version of the National Environmental Program (NEP-II.), which is applicable to the 2003-2009 period, divides the program’s principles into three groups, among these it classifies the “Polluter pays” principle as belonging to the principles regarded nowadays traditional in the environmental protection (for instance: the principle of precaution, prevention, recuperation, liability, cooperation, providing information, publicity and the polluter pays principle).

The principle on the liability of the party causing

kormányhatározatban találjuk a károkozó felelősségének alapelvét, amely arra mutat rá, hogy a szennyező ne pusztán az általa elkövetett szennyezés „legalizálásáért” fizessen, hanem az általa okozott környezeti károk, valamint a szennyezés elkerüléséért teendő intézkedések teljes költségeit is viselje. „Aki szennyez, az fizet” közismert elvet már egyre inkább felváltja – az a jogi kötelezettséget is jelentő – követelmény, hogy „aki” szennyez, az kijavít, helyreállít és felújít”, illetőleg a szennyezés elkerüléséért teendő intézkedések teljes költségeit is viselje. Ezen alapelv elemi a következők: szennyező fizet elv
használó fizet elv.

Az elv konkrét jogszabályi alkalmazását a hulladékgazdálkodásról szóló 2000. évi XLIII. törvényben találjuk, ahol a „szennyező fizet” alapelv az alábbiak szerint érvényesül:

„g) a szennyező fizet elv alapján a hulladék termelője, birtokosa vagy a hulladékká vált termék gyártója köteles a hulladékkezelési költségeit megfizetni, vagy a hulladékot ártalmatlanítani; a szennyezés okozója, illetőleg előidézője felel a hulladékkal okozott környezetszennyezés megszüntetéséért, a környezeti állapot helyreállításáért és az okozott kár megtérítéséért, beleértve a helyreállítás költségeit is;”

A magyar környezetvédelmi szabályozás hatályos kerettörvényét (1995. évi LIII. törvény) a szennyező fizet elv tág értelmezése szerint két ponton is vizsgálni kell - a tényleges felelősség, tehát a környezetre gyakorolt negatív hatásokról való helytállás értelmében és a környezethasználat megfelelő gazdasági következményeinek kialakítása értelmében. Amikor ugyanis a felelősség elvéről beszélünk, valójában ez is magába foglalja mindazokat a szabályokat, amelyek révén a szennyező számára nem kifizetődő a környezet szennyezése, tehát ilyen vonatkozásban az elv egyet jelent a felelősségi jellegű intézmények minél szélesebb körének alkalmazásával, mégpedig minél komplexebb, egységesebb módon.

Az első értelmezést kísérel meg magában foglalni a környezetvédelmi kerettörvény, amikor kimondja, hogy „A környezethasználó a környezetvédelmi törvényben meghatározott és az e törvényben és más jogszabályokban szabályozott módon felelősséggel tartozik tevékenységének a környezetre gyakorolt hatásaiért”, illetve a környezetvédelmi törvény IX. fejezete, a környezetért való felelősségről, amely szintén csupán nyomokban emlékeztet egy markáns felelősségi intézményrendszerre. A törvény általános alapelveként rögzíti, hogy a környezet állapotát

damage could be found in the governmental order regarding the concept of the Program, which says, that the polluter shall pay not only for the legalization of the pollution caused by himself, but also for the environmental damage caused by himself, furthermore he shall bear the whole costs of the provisions made for the avoidance of the pollution. The well-known principle of the “Who pollutes, will pay.” is gradually replaced by the requirement, including legal obligation too, that “anyone who pollutes, will restore, repair and renew”, or may bear all the costs of the pollution avoidance. This principle has the following components:

Polluter pays principle

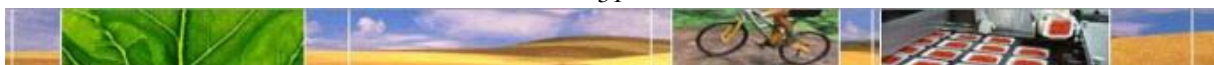
Users pays principle

The precise legal application of the principle prevails in the Act XLIII of 2000 on the waste management, where the “polluter pays” principle is laid down as follows:

„g) on the basis of the polluter pays principle, the producer or holder of waste or the manufacturer of the product that became waste shall pay the waste treatment costs or dispose of the waste; the polluter shall be responsible for the abatement of environmental pollution caused by the waste, for the restoration of the state of the environment and the reimbursement of damages including costs of restoration;”

The frame act (Act LIII of 1995) of the Hungarian updated regulation has to be examined on two points according to the broad interpretation of the “polluter pays” principle - in pursuance of the effective liability, i.e. of the responsibility because of the negative effects carried out on the environment and pursuant to the establishment of the appropriate economical consequences of the environmental use. When we talk about the liability principle, in fact it includes those rules by which it is not rewarding to the polluter to pollute the environment, i.e. in this sense the principle equals to the broader application of institutions of a liability nature, viz. in a more complex and uniform way.

The Environmental Act tries to include the first interpretation, when it says, that “Users of the environment shall be liable for the environmental impacts of their activities as defined in this Act and as regulated in this Act and other legal regulations.”, furthermore Chapter IX of the Environmental Act on the liability for the environment, which reminds of a strict liability institution only in traces. The Act declares as a general principle, that the activity affecting the state of environment can not pollute, damage the environment. In the event of the breach of

befolyásoló tevékenység nem szennyezheti, károsíthatja a környezetet. Ezen rendelkezés megszegése esetén a szennyező, károsító, vagy azzal veszélyeztető (az okozó) köteles a tevékenység megszüntetésére, illetőleg a károk helyreállítására.

A törvény a hatályos Polgári Törvénykönyvvel összhangban a környezet károsításáért a veszélyes üzem működéséből eredő kártérítési felelősségi szabályok alkalmazását írja elő. A környezetvédelemmel összefüggő kártérítési szabályozás hazánkban is hasonló történeti múltra tekint, ahogy számos országban. Először az általános, felróhatóságon alapuló felelősség alkalmazása volt az elfogadott, majd ez a folyamat átbillent a kimentés szigorítása felé, egészen az objektív felelősség felé. A jelenleg hatályos objektív felelősségi szabály szerint: „aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.” A felelősségi szabályok továbbá kimondják: „Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.” Tehát nem a veszélyes üzemi elemet kell keresni a környezeti kár esetén, hanem a környezetveszélyeztetését. Itt tehát a jogellenesség környezetvédelmi jogellenességét jelent.

Eltérés azonban az, hogy a törvény biztosítja annak lehetőségét, hogy kárigényt a károsulti érvényesítés hiányában az állam képviselőjében a miniszter a Központi Környezetvédelmi Alap javára érvényesíthesse. Ez a lehetőség a károsultnak az érvényesítési jogáról való lemondó nyilatkozatával nyílik meg.

Az államigazgatási felelősség körében a törvény a jogszabályokba ütköző, illetve a valamely kötelezettséget megszegő környezethasználó részére a szennyezés, illetve károsítás mértékéhez igazodó bírságfizetési kötelezettséget ír elő, amelynek megfizetése nem mentesít az egyéb (büntetőjogi, szabálysértési, kártérítési stb.) felelősség alól.

A második értelmezés, tehát a felelősség helyett a szélesebb értelemben vett költségviselés jelenik meg a törvény VI. fejezetében, a környezetvédelem gazdasági alapjai főcím alatt. E fejezet tartalmazza a környezet használata után fizetendő díjak körét (ld. részletesebben később). Igaz ugyan, hogy a környezethasználat gazdasági következményei ennél sokkal tágabb körű szabályozást is elviselnének, mégis ez a fejezet sokkal többre jutott a „szennyező fizet” elv megjelenítésében, mint a felelősség fejezete

this provision the polluter, the damager or the endangering party (the causer) is obliged to stop the activity and restore the damage caused.

The Act in accordance with the Civil Code prescribes the application of the provisions of the increased danger for the damage of the environment. The liability regulation related to the environmental protection has the same historical past in our country as in many other countries. At first the application of the general liability based on actionable conduct was accepted, after that this process was converted into the aggravation of the exemption, finally towards the objective liability. The recently updated objective liability regulation says: “A person who carries on an activity involving considerable hazards shall be liable for any damage caused thereby. Being able to prove that the damage occurred due to an unavoidable cause that falls beyond the realm of activities involving considerable hazards shall relieve such person from liability”. “Furthermore the liability rules lay down the following: “these provisions shall also apply to persons who cause damage to other persons through activities that endanger the human environment”. Therefore in the event of environmental damage not the hazardous operations have to be found, rather than the endangering of the environment. In this sense the unlawfulness has an environmental nature.

The difference is that the Act assures the possibility of the claim for the damages by the minister representing the state in favour of the Central Environmental Fund in case of lacking the enforcement on behalf of the party adversely affected. This possibility is available in the event of the renunciation declaration of the enforcement.

In the field of the administrative liability the Act prescribes the fee pay obligation for the user of environment breaching the law and any obligations with regard to the measure of the pollution and damage, of which accomplishment does not exempt any kind of liability (criminal, summary offence, compensational).

The second interpretation, i.e., instead of the liability the bearing of the cost appears in a broader sense in Chapter VI under the headline of the economical foundations of the environment. This chapter contains the charges paid after the use of the environment (see also later in details). It is true that the economical consequences of the environmental use could endure a much broader regulation, after all this chapter did more for the implementation of the “polluter pays” principle than the chapter on liability (Gyula BÁNDI).

(Bándy Gy.).

Az elv nemzetközi megközelítését alkalmazzák az országában? (pl.: az EU Szerz. v. más nemzetközi egyezmény)

A magyar jog a legmesszebbmenőkig az elv nemzetközi megközelítését alkalmazza, ahogy az az Európai Unióban, illetve azt megelőzően az OECD által 1972-ben meghatározásra és kimunkálásra került. Továbbiakban nem szabad megfélemlenünk a környezetre veszélyes tevékenységekből eredő károk megtérítésére vonatkozó polgári jogi felelősségről szóló Luganói Egyezményről sem, melyet az Európa Tanács tagállamai hosszas szakértői előkészítést követően 1993. júliusában fogadtak el. Az Egyezmény célja, hogy a kártérítés kapcsán felmerülő problémákat egységesen próbálja megoldani. Az Egyezmény kapcsán két kérdést tekinthetünk fő motívumnak:

a „szennyező fizet” elv alkalmazását és a károkozás nemzetköziségéből eredő következményekre hivatkozással az azonos alkalmazási feltételek megteremtését, valamint a felelősség és kártérítés tekintetében az együttműködés erősítését.

Továbbá fontos kitérni arra, hogy az Egyezmény is az objektív felelősségi alakzatra épül, felsorolva a szűken vett kimentési okokat.

Tekintettel arra, hogy az Egyezményt a mai napig nem ratifikálták, hatályba lépésére sem fog a közeljövőben sor kerülni. Mégis alkalmas arra, hogy a nemzetközi jogfejlődést befolyásolja, így azt az objektív felelősség irányába mozdítsa el.

Ha az elvet alkalmazzák, hivatalosan törvénybe iktatták-e a nemzeti jogszabályok vagy rendelkezések? A bírói döntések alkalmazzák-e az elvet? Egyetértés van-e az elv alkalmazását és jelentését illetően?

A környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény, mint a magyar környezetvédelmi jog kerettörvénye nem határozza meg expressis verbis a szennyező fizet elvet az alapelvei között, de a felelősségi elveken keresztül elfogadja azt.

Speciális környezetvédelmi jogszabályokban és alacsonyabb szintű jogszabályokban a „környezetvédelemben mára már hagyományosnak tekintett alapelvek, mint az elővigyázatosság, a megelőzés, a helyreállítás, a felelősség, az

Is the international approach of the principle applied in his country? (for instance the EC Treaty or other international agreements?)

The Hungarian law applies the international approach of the principle on the largest scale, as it was defined and worked out in the EU and before in the OECD in 1975. Henceforth we should not forget the Lugano Agreement on the Civil liability for damage resulting from activities dangerous to the environment, that was adopted by the member states of the Council of Europe after a long professional preparation in Jun 1993. The objective of the convention is the uniform solution of the problems deriving from the compensation. Regarding the convention two issues can be the main points:

The application of the polluter pays principle and Establishing the same applicable rules with reference to the consequences deriving from the international nature of the damage, together with the enhancement of the cooperation regarding the liability and the compensation.

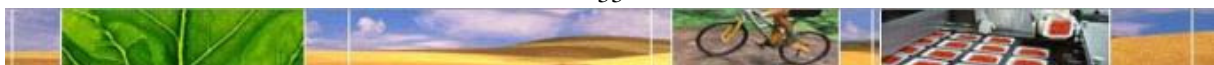
Furthermore it is important to mention that the convention is based on the objective liability setting out the exceptive reasons.

With regard to the fact that the convention has not been ratified till today, its entry into force is not due in the near future. After all it is appropriate to influence the international law development and therefore to make it move towards the objective liability.

If the principle is applied, is it implemented officially by the national laws or regulations? Do the judiciary orders apply the principle? Is there an agreement on the application and meaning of the principle?

The Act on the general rules of the environmental protection as the frame act of the Hungarian environmental law does not define expressis verbis the Polluter pays principle among its principles, however accepts it by the principles of liability.

In special environment protection laws and in laws at a lower level, among principles regarded nowadays as having a traditionally recognized nature such as the principle of precaution, prevention, restoration, liability, cooperation, providing information,

együttműködés, a tájékoztatás, a nyilvánosság között a „szennyező fizet” alapelve is szerepel. Így megtalálhatjuk az országgyűlés által 6 évente elfogadásra kerülő Nemzeti Környezetvédelmi Programban második változatában (NKP-II.) az alapelvek között és a már az előbbieken említett hulladékgazdálkodásról szóló törvény alapelvei között is.

- Ha nincs kifejezetten elfogadva, a nemzeti törvényhozás környezetvédelmi szabályok vagy rendelkezések vagy felelősségi elveken keresztül fogadja el? Ha nincs, miért?

Jóllehet a hazai törvényhozás több jelentős környezetvédelmi jogszabályban nevesíti az elvet; az megjelenik a felelősségi szabályokban és az egyes alapelvekben.

Országunkban jelenleg folyamatban van az új Polgári Törvénykönyv átfogó kodifikációja, melynek koncepciója az alábbiak szerint kívánja szabályozni a polgári jogi felelősséget a környezet veszélyeztetése és az abban okozott károk körében.

Környezeti kárfelelősség

A környezetet veszélyeztető tevékenységért való kárfelelősség utaló szabályát indokolt volna a veszélyes üzemi felelősség köréből kiemelni, és a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény, a természet védelméről szóló törvény (1996. évi. LIII. törvény), továbbá a hulladékgazdálkodásról szóló törvény kárfelelősségi szabályait egy önálló kárfelelősségi tényállásba egybefoglalni. Ennek alapján az okozatosságra és a kártelepítésre vonatkozó európai közösségi doktrína felhasználásával, ennek keretében a környezetet, illetőleg a természetet veszélyeztető, szennyező vagy egyébként károsító kauzális kártérítési felelősségét kellene egységesen kimondani.

Ezzel a megoldással törvényi tényállássá téve azokat a speciális szabályokat, amelyek a tevékenységet megelőző környezeti állapot helyreállításával, a bíróság általi eltiltással, a társadalom, a társadalom egyes csoportjai vagy az egyének életkörülményeinek romlásából eredő károkkal és annak az ingatlanulajdonosnak az egyetemleges felelősségével kapcsolatosak, amelyen a jogsértő tevékenységet folytatják. Külön ki kellene mondani az ügyészi közérdekű keresetindítás lehetőségét és a Környezetvédelmi Alap javára szóló marasztalást is.

a) A hatályos Polgári Törvénykönyv szerint a fokozott veszéllyel járó tevékenységért való felelősség szabályait kell alkalmazni arra is, aki az emberi

publicity, the principle of the polluter pays can be found too. Therefore it can be found amongst the principles in the second version of the National Environmental Program adopted by the Parliament in every 6 years and among the principles of the earlier mentioned Act on the waste management.

If it is not expressly accepted, will the national legislation accept it by the environment protection rules, the provisions or the principles of liability? If not, why?

Albeit the national legislation specifies the principle in more, essential environmental laws: it appears in the rules of liability and in each principle.

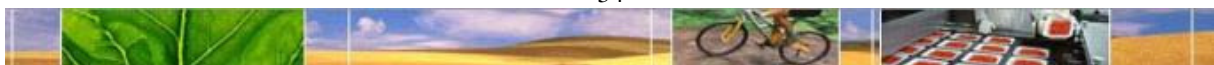
Currently in our country the broad codification of the new Civil Code is being carried on, of which conception desires to rule the civil liability in the field of the endanger of the environment and the damage caused in it as described hereinafter.

Environmental liability for damage

The referring rule of the liability for damage caused by the activity dangerous to the environment should be taken off from the competence of the hazardous operations and the rules of the liability for damage in the acts on the general rules of the environmental protection, on the protection of nature (Act LIII of 1996), furthermore on the waste management should be summarized in one statement of facts. According to this and with the application of the EC doctrine on the causality and the settling of damage, the liability for damage endangering, polluting or damaging the environment in other way should be declared in uniformity.

This solution makes those rules legal statement of facts, which are connected with the restoration of the state environment before the activity, with the judicial forbidding, with the damage deriving from the abatement of the lifestyle of certain groups of the society or the individual and with the joint responsibility of the landowner, on whose land the activity is carried out. The possibility of the prosecutor to enter a case and the condemnation in favour of the Environmental Protection Found should be declared.

a) According to the updated Code Civil the provisions of the liability for the activity with increased danger shall be applied to anyone who by the performance of

környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz. Ugyanezt az utaló szabályt tartalmazza a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény, a természet védelméről szóló törvény és a hulladékgazdálkodásról szóló törvény. A vonatkozó törvények azonban csak a felelősség jogalapja tekintetében tartalmazzak utalást, egyébként részletszabályokat fogalmaznak meg a környeztkárosítás abbahagyására, a tevékenységet megelőző környezeti állapot helyreállítására, annak az ingatlan tulajdonosnak az egyetemleges felelősségére vonatkozóan, amelynek ingatlanján a környeztkárosító tevékenységet folytatják.

A természet védelméről szóló törvény ezen túl részletezi a természet védelmének szabályai megszegésével okozott károk fogalmi körét és ezen belül egy új kárfajtaként határozza meg a természeti állapot és minőség károsodásából eredő, illetve a társadalom, annak csoportjai vagy az egyén életkörülményeinek romlásában kifejeződő hátrányt. Indokolt volna a három törvényben hasonlóan megfogalmazott tényálláselemeket egyetlen közös tényállásba összefoglalni és a felelősség egyes esetei között az atomkár-felelősség és a termékfelelősség tényállásai után, külön cím alatt az új törvénybe foglalni. Ennek keretében ki kellene mondani a bíróság által alkalmazható eltítés, az ügyész megillető közérdekű keresetindítás lehetőségét és azt is, hogy az ennek alapján megítélt kártérítés a Környezetvédelmi Alapot gazdagítja.

b) Határozott törekvés mutatkozik az európai deliktualis felelősségi jogi doktrínán belül az okozatosságra és kártelepítésre vonatkozó közösségi doktrína kiépítésére. Ezt fejezi ki az összes olyan vegyi tevékenységet folytató potenciális károkozó kauzális kártérítési felelősségének bevezetését szorgalmazó indítvány, amely a környezetre nagyfokú kockázatot jelent. Ahogy ez a közösségi jogban meglehetősen megszokott, egy-egy új jogi doktrína - bár rendszerint hosszú ideig tartó vajúdas után -, de utóbb mégiscsak joggá válik. Megfontolandó, nem volna-e indokolt a magyar Kódexben avantgard jogalkotói lépést tenni.

Ha az államban a törvényhozói hatalom megosztott (a központi kormányzat és a tagállamok /régiók, megyék között/, melyik szint alkalmazza az elvet?

Tekintettel arra, hogy Magyarország nem föderális állam, így központosított törvényhozói hatalommal rendelkezik, melyből kifolyólag az elvet csak a Parlament és a központi kormányzat képes beépíteni a környezetvédelmi jogba.

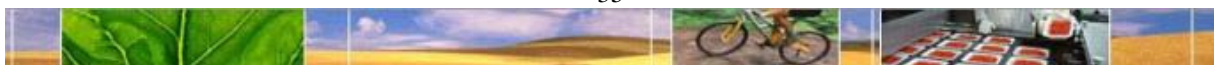
the activity causes damage to other people. This referring rule can be found in the Act on the general rules of the environmental protection, the nature conservation and the waste management. However the referred law contains reference only to the legal base of the liability, otherwise they define details on the stop of the damage of the environment, restoration of the state of the environment before the activity, the joint responsibility of the landowner, on whose land the activity is carried out.

The Act on the nature conservation specifies furthermore the definition of the damage caused by the breach of the rules on the nature conservation and within the frameworks of it defines the disadvantage deriving from the damage of the state of nature and quality, i.e. the abatement of the lifestyle of the society, its certain groups or individuals as a damage. It would be reasonable to unify the statements of facts defined similarly in the three acts in one common statement of facts and to declare the types of the liability after the statements of facts of the atom damage and the product liability under a new headline. The possibility of the application of the judicial forbidding, of the prosecutor to enter an actio popularis case and furthermore the condemnation based upon this enriches the Environmental Fund.

b) There is a definite endeavor within the European delictual legal doctrine to establish an EC doctrine on the causality and the settling of damage. This is pointed out in the proposal on the declaration of the causal condemnation liability of all the potential party causing damage by performing chemical activity, which means an increased risk on the environment. As it is fairly common in the EC law, a new doctrine becomes law sooner or later -though it takes a long time. It is considerable if it were reasonable to take an avant-garde step in the Hungarian Code.

If the legislation is divided in the country (between the Central government and the member states/regions/councils) which level shall apply the principle?

With regard to the fact that Hungary is not a federal state, therefore it has a centralized legislative power, accordingly the principle can be adopted into the environmental protection law by the Parliament and the Central Government.

Alapszabályok/rendeletek és előírások

A nemzeti környezetvédelmi szabályokat, rendeleteket alkalmazzák-e a mezőgazdaságra? Ha nem, miért nem? (Pl.: szabályokat, amelyek szabályozzák a levegő-és vízszennyezést)

A nemzeti környezetvédelmi szabályokat alkalmazzák a mezőgazdaságra is, amennyiben a mezőgazdasági tevékenység valamely környezeti elem igénybevételével jár, úgy ebben az esetben erre a mezőgazdasági tevékenységre is alkalmazni kell a környezetvédelmi jogszabályokat.

A mezőgazdaság élvez-e bizonyos intézkedések alól mentesítéseket, amelyek más iparágakra alkalmazandók? Ha igen, akkor ezek a mentesítések megszegik-e a szennyező fizet elvét? Ha igen, a farmerek elkerülik-e a környezeti károk megelőzésének költségeit?

Vannak-e környezetvédelmi intézkedések, amelyek speciálisan a mezőgazdaságra vonatkoznak? (pl.: a nitrát irányelv az EU-ban v. az USA-ban az állatok ételmezésével kapcsolatos (irányelv) intézkedések) Ezek az intézkedések alkalmazzák-e a szennyező fizet elvet?

A kerettörvényben kapott felhatalmazás alapján a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló kormányrendelet (49/2001. (IV.3.) Korm. rendelet) született, amelynek célja a vizek védelme a mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szemben, továbbá a vizek meglévő nitrátszennyezettségének csökkentése.

Mindemellett említést kell még tennünk a Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programról (NAKP) is, melyet az 1999. szeptemberében meghozott - "A Nemzeti Agrár-Környezetvédelmi Programról és a bevezetéséhez szükséges intézkedésekről" szóló – kormányhatározat (2253/1999. (X.7.) Korm. határozat) alapján Magyarország 2000. januárjában kísérleti jelleggel indított el. Az agrár-környezetvédelmi intézkedések alkalmazása nemcsak EU harmonizációs kötelezettségünk, hanem a hazai jogszabályokban foglalt feladatok megvalósításához is kapcsolódott. Ily módon a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvényhez, a természet védelméről szóló törvényhez és az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló törvényhez (1997. évi CXIV. törvény) is kapcsolódik a NAKP bevezetése, amely lehetővé teszi a környezet, a természet és a táj védelmét szolgáló mezőgazdasági tevékenységek megfelelő szintű állami támogatását.

Foundational rules/orders and prescriptions

Are the national environmental rules, orders applied to the agriculture? If not, why? (f.i. rules which govern the air- and water pollution)?

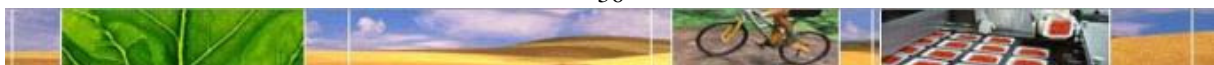
The national environmental rules are applied to the agriculture too, if an agrarian activity results in the loading of certain components of the environment, than the agrarian laws have to be applicable to the agricultural activity.

Does the agriculture enjoy any exemptions to certain provisions which are applicable to other industry? If yes, are these exemptions contrary to the polluter pays principle? If yes, do the farmers avoid the costs of the prevention of the environmental damage?

Are there any environmental provisions which are specifically applicable to the agriculture? (for instance the nitrate directive in the EU or in the USA regarding the provisions (directive) on the feeding prescriptions) Is the polluter pays principle applicable to these provisions?

According to the authorization given in the frame act a cabinet order revealed on the protection of water against the nitrate pollution deriving from the agriculture (49/2001 (3.IV.) Governmental Order), of which objective is the conservation of water against the nitrate pollution deriving from the agriculture, furthermore the mitigation of the present nitrate pollution.

Notwithstanding the National-Agricultural-Environmental Program (NAEP) must be mentioned too, which was based upon the government order on the National Agricultural Environmental Program (2253/1999 (7.X.) Governmental Regulation) and the provisions on its implementation, revealed in September 1999, started in January 2000 as a pilot project. The application of the agricultural environmental provisions is not only our harmonizing obligation, but it was also connected with the execution of the tasks laid down in the national laws. In this way the introduction of the NAEP is also related to the Acts on the general rules of the environment protection, the nature protection, the development of the agricultural economy (Act CXIV of 1997), which makes it possible to provide the activities on the protection of the environment and land with an appropriate subvention.

A program kialakítása és bevezetése segíti a Nemzeti Környezetvédelmi Program és az Országos Területfejlesztési Konceptió megvalósítását is. Ilyen kapcsolódó feladat továbbá az Érzékeny Természeti Területek hálózatának kialakítása, amely részét képezi az agrár-környezetvédelmi program tervezett intézkedéseinek. Az agrárgazdaság fejlesztéséről szóló törvény az agrárgazdaságban a fő célkitűzések között jelöli meg az alábbiakat: "(e) a termelő tevékenység összhangba hozása a természeti környezet megőrzéséhez fűződő ösztársadalmi érdekekkel, az agrárgazdaság fenntartható fejlődésével".

E törvény szerint: "az agrártermelés jogi és gazdasági feltételeinek kialakításakor a Kormánynak biztosítani kell, hogy: (d) a földtulajdoni és használati viszonyok alakulása a termőföld jobb hasznosítását eredményezze".

A törvény a Kormány által kialakítandó agrártámogatási rendszerrel kapcsolatban megállapítja, hogy az elsősorban a következő elemekre épül: "(g) a termőföld minőségének megőrzése, illetve javítása az erdő vagyon fenntartásának, növelésének, védelmének, az agrárkörnyezet gazdálkodás minőségi javításának támogatása".

Az érzékeny természeti területek rendszerét a magyar természetvédelmi törvény az Európai Unió agrár-környezetvédelmi támogatási rendszere mintájára, a jogharmonizáció jegyében, ahhoz illeszkedően vezette be. Meghatározása szerint "érzékeny természeti terület az olyan extenzív művelés alatt álló terület, amely a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élő helyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megővését szolgálja". A természetvédelmi törvény értelmében támogatást kell biztosítani a természetkímélő gazdálkodást folytatóknak.

Alkalmaz-e az országa környezetvédelmi adókat v. díjakat (pl. a mezőgazdasági kibocsátásokra) az elv teljesítéséhez? Felvet-e a mezőgazdaság olyan speciális problémákat, amelyek lassítják azon intézkedések törvénybe iktatását, amelyek a mezőgazdasági termelőket irányítják? (pl.: az USA-ban nehézségek adódtak az állattartó helyeken a levegőszennyezés mérése során, amelyek késleltették a szabályozást)

Magyarország a környezet védelmének általános szabályairól szóló keretörvényben az alábbi

The creation of the program and its implementation help the realization of the National Environmental Program and the National Region Development Concept. Furthermore such a relating task is the creation of the Sensitive Natural Areas which makes a part of the planned provisions of the NCP. The Agricultural Development Act points out the main objectives in the agricultural economy as follows: "aiming at a harmony amongst the growing activity, the social interest of the natural conservation and the sustainable development of the agricultural economy".

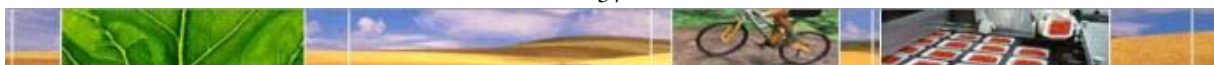
According to this Act: "Upon the establishment of the legal and economical conditions of the agrarian protection the government has to assure that: (d) the landownership and the use of land shall result in better utilization.

The Act regarding the subsidy system established by the government declares that it consists of the following elements: (g) the preservation and the improvement of the land quality, the promotion of the maintenance, expansion, protection of the forest property, the promotion of the quality improvement of the agrarian environment.

The system of the sensitive natural lands is implemented by the Hungarian Nature Conservational Act according to the EU agrarian- conservation subvention's system in terms of the law harmonization, suiting to it. According to its definition "sensitive natural land is such a land under extensive cultivation which promotes the preservation and maintenance of the nature-saving farming methods, hereby the protection of the habitat, the subsistence of the biological diversity, the preservation of the scenic and cultural historical values." According to the Nature conservation act subvention must be given to those who perform nature saving farming.

Does his country apply environment protection taxes or charges (for instance to the agricultural emissions) to comply with the principle? Does the agriculture evoke any problem which sets back the implementation of the provisions that leads the agricultural growers? (for example in the USA there were difficulties with the meaning of the air pollution at the breeder places, which delayed the regulation)

In the frame act on the general rules of the environment protection Hungary ordered to apply the

környezetvédelmi díjakat rendeli alkalmazni.
A környezet használata után fizetendő díjak
A környezet terhelését, igénybevitelét csökkentő intézkedések fedezetét megteremtő díjak:

- a) környezetterhelési díjak,
- b) igénybeviteli járulékok,
- c) termékdíjak,
- d) betétdíjak

Ezek mértékét úgy kell megállapítani, hogy azok ösztönözzék a környezethasználót a környezet igénybevitelének és terhelésének csökkentésére. Időben és mértéküket tekintve fokozatosan kell azokat bevezetni. Díjak felhasználásának céljaira vonatkozó részletszabályokat akként kell kialakítani, hogy a befolyt összeg döntő része a díj fizetésének meghatározásakor alapul vett környezetterhelés, illetőleg környezetigénybevitelség mérséklésére legyen fordítható.

A. KÖRNYEZETTERHELÉSI DÍJ

A környezet veszélyeztetése, terhelése, igénybevétele után megállapítható díjak azt a célt szolgálják, hogy a környezet megóvásának, illetve szennyezése és károsítása elkerülésének vagy megszüntetésének költségeit, illetve azok egy részét a környezethasználókra hárítsák át. Ennek következtében a környezethasználók gazdasági döntéseiknél nem hagyhatják figyelmen kívül a környezetvédelmi költségeket, és így ösztönzik őket a környezethasználat mérséklésére, ésszerűsítésére.

A törvényben nevesített egyes díjak és mértékük fokozatosan kerültek bevezetésre, lehetővé téve a gazdálkodók számára az aránytalanul nagy alkalmazkodási költségek elkerülését és környezetvédelmi intézkedéseik tervezhetőségét. Az ütemezett bevezetés ugyanakkor ösztönzést jelent számukra, hogy beruházásaiknál érvényesítsék a környezeti szempontokat.

A környezetvédelmi szabályozás megújításának első lépéseként megalkotott, a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvény (a továbbiakban: Kvt.) teremtette meg a jogszabályi alapját a környezet terheléséhez kapcsolódó díj fizetési kötelezettség bevezetésének. A környezetterhelési díjról szóló törvény (2003. évi LXXXIX. törvény) célja, hogy új alapokra helyezze és rendezze, helyes irányba terelje a környezet valamennyiünk érdekét szolgáló méltányolható mértékű használatát. Mindenki, aki használja a környezetet, érdekelt abban, hogy ez a használat hosszú távú és igényeit kielégítő, teljes körű

following environmental protection charges.
Charges Payable for Using the Environment
The charges that provide cover for the measures reducing the loading and the utilization of the environment are:

- a) environmental load charges,
- b) utilization contributions,
- c) product charges,
- d) deposits.

The amount of the charges shall be established in such a way that they should encourage the users of the environment to reduce the utilization and loading of the environment. The charges shall be introduced gradually with respect to their date and amount.

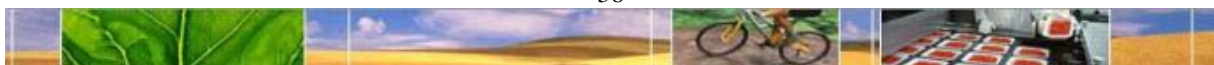
The goals and manner of using the charges shall be specified in specific other legislation that provides for the charges in such a manner that the greater part of the amount collected may be spent on reducing the environmental load and/or the level of utilization of the environment that was taken as basis when the payment of the charge was determined.

A. ENVIRONMENTAL LOAD CHARGES

The charges paid for loading, utilization of the environment has the aim to settle the costs of the preservation, pollution and avoidance or stop of the damage performed on the environment or on a part of them upon the users of the environment. In consequences of that by the economical decision making process of the users of the environment the environment protection costs can not be neglected and therefore they will be inspired to mitigate and rationalize the use of the environment.

The charges and their measures laid down in the Act have been introduced gradually making it possible for the growers to avoid the large adaptive costs and plan their environment protection provisions. However the planned introduction meant to be an inspiration for them so that they could enforce the environmental considerations in their investments.

The Act on the general rules of the environment protection as the first step taken for the renewal of the environment protection regulations was the legal base to introduce the charge obligation upon loading of the environment. The aim of the Act on the environmental load charges (Act LXXXIX of 2003) is to arrange and lead into the right direction the use of the environment at a reasonable level serving our interests. Everybody who uses the environment is concerned that the use shall be performed in a long term and shall be satisfactory and all inclusive. However the possibilities offered by the environment

legyen. Azonban a természetes környezet biztosította lehetőségek sem végtelenek. Egyrészt az értékek pótolhatatlansága, másrészt az újratermelésüknel fokozottabb felhasználás mindinkább természeti környezeteink fokozatos feléléséhez vezet.

A környezet túlzott terhelése, esetleges szennyezése, illetve ezeknek költségei, mérséklésének, elhárításának anyagi terhe ugyanis többnyire nem az okozónál jelentkezik, hanem az egész társadalom számára jelent terhet. A tényleges használó, környezetterhelő valójában mentesül a csökkentés költségeinek viselésétől.

Elengedhetetlen ezért egy olyan szabályozórendszer megalkotása, amely a környezet használóját teszi érdekeltté a terhelés csökkentésében. A környezet fokozódó használatával egyre sürgetőbbé válnak a megóvást és helyreállítást szolgáló intézkedések. A megvalósítás költségeit az állam nem tudja teljes mértékben felvállalni, indokolt tehát a környezethasználók bevonása is a finanszírozásba.

Ennek alkotmányos alapja a közteljesítés kötelezettsége, amely mindenkit arra kötelez, hogy tevékenységéhez, jövedelméhez mértén járuljon hozzá a közösség érdekeit szolgáló kiadásokhoz, így a környezet megóvásának költségeihez.

A környezet védelmét szolgáló szabályozásnak sajátos kettősségre kell figyelemmel lennie. Egyfelől a környezetkárosítás következményeinek, a környezet durva terhelésének a szabályozása a jog már jól ismert eszközzel, módszereivel (felelősség, szankció stb.) jól meghatározható és napjainkra alapvetően rendezett.

A környezethasználat másik módja, amely nem környezetkárosító célzatú, de következménye társadalmi összességében már mégiscsak közös fellépést kíván. Ez a használat tehát nem jogellenes, viszont a használattal együtt járó terhelés megszüntetése, mérséklése, ezek érdekében erőforrások koncentrációja hatékonyan csak társadalmilag megvalósítható úgy.

Ennek megfelelően a környezetterhelési díj rendszere a környezetterhelő (kibocsátó) díjfizetési kötelezettségére épül. A környezetterhelési díjak mind mértékük révén, mind a hozzájuk kapcsolódó kedvezményeknek köszönhetően, olyan gazdasági szabályozó eszközök lesznek majd, amelyek hozzájárulnak a környezeti minőség javításához. A környezetterhelési díjak mértékét a törvény úgy állapítja meg, hogy hosszú távon meghatározhatók és kiszámíthatók legyenek, s ezáltal a díjfizetésre

are not endless. On one hand the irreplaceable nature of the values, on the second hand the increased utilization are leading gradually to a shortage of our environment.

The excessive loading of the environment, the promiscuous pollution or the costs of the mitigation and prevention do not appear in the interest of the causer, rather than it loads the whole society. The effective user, loader of the environment is exempted from the bearing of the mitigation's costs.

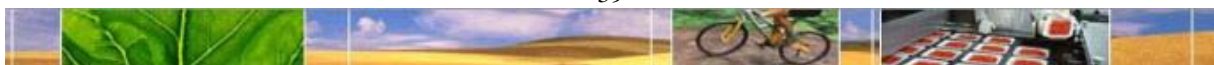
That is why it is essential to create such a ruling system which makes the user of the environment concerned about the mitigation of the loading. With the increasing use of the environment it is more urgent to take the appropriate measures for the prevention and restoration. The state can not undertake all the costs of the execution but it would be sensible to invite the users of the environment into the financing.

The constitutional base of this is the general and proportionate sharing of taxation which obliges everyone to contribute to the expenses serving everyone's interest accordingly to the conservational costs.

The regulation of the environment protection has a double character. On the one hand the regulation is well determined on the consequences of damaging the environment, on the offensive loading of the environment by means of the well known legal methods and it is arranged basically.

The other type of the environment loading which does not have any aim to damage the environment but its consequence requires being determined in a social sense. Accordingly this use is lawful, however the stop, mitigation of the loading deriving from the use, the conservation of the resources could be realized only at a social level.

According to this the system of the environmental loading charges are built upon the paying obligation of the environment loader (emitter). The environmental load charges by means of their measure and the allowances connected to them will be such economical ruling means which contribute to the reparation of the environment quality. The measure of the environmental load charges is determined by the Act in such a way, that they should be determinable and countable in a long term and hereby the paying

kötelezettek stratégiai döntéseikbe, költségkalkulációikba beépíthessék azokat.

Környezetterhelési díjat tehát törvény állapíthat meg egyes anyagoknak vagy energiafajtáknak a levegőbe, vízbe, talajba juttatása miatt, a kibocsátott anyag vagy energia mennyiségével arányosan. Ez arra ösztönözheti a kibocsátókat, hogy kibocsátásaikat csökkentsék. A terhelési díjak alkalmazásával érvényesíthető az az elv, hogy a határérték alatti kibocsátások okozta környezetterhelés is minimalizálандó, mivel a kibocsátásoknak nem a környezet terhelhetősége kell hogy határt szabjon, hanem a minél jobb környezeti állapotot kell célul kitűzni.

A környezetterhelési díjak három csoportját különböztethetjük meg tehát:
levegőterhelési díj
vízterhelési díj
talajterhelési díj

LEVEGŐTERHELÉSI DÍJ:

A törvény meghatározza, hogy ki a díjfizetésre köteles kibocsátó a levegőterhelési díj esetében. A díjfizetési kötelezettség a levegőtisztaság-védelmi jogszabályok szerint bejelentés köteles tevékenységekhez kapcsolódik és azon kibocsátókat terheli, akiknek helyhez kötött légszennyező pontforrása a külön jogszabály szerint bejelentés köteles.

A díj hatálya nem terjed ki a mozgó forrásokra és a külön jogszabályok alapján bejelentésre nem kötelezett, az 500 kW bemenő hőteljesítményt nem haladó tüzelőberendezésekre; valamint a bemenő hőteljesítménytől függetlenül a lakossági, illetve közintézményi hőellátást biztosító tüzelőberendezésekre. Nem terheli továbbá díjfizetési kötelezettség a távhőtermelőt és a távhőszolgáltatást végző kibocsátót azután a levegőterhelő anyag kibocsátás után, amelyet a lakosság, illetve a közintézmények részére értékesített hőenergia miatt bocsátott ki.

Mentesítés a díj fizetése alól:

Az ún. megszakítható fogyasztói szerződéssel rendelkező kibocsátók levegőterhelési díj alóli mentesítésben részesülnek. Ugyancsak mentesíteni kell az ellátási válsághelyzet miatti tüzelőanyag váltásból, vagy a villamos energia rendszer válságának megoldásához szükséges kibocsátásból adódó többlet terhek alól a kibocsátót. A törvény meghatározza, hogy mely kibocsátott anyagok után

obligation could be built into the strategic decisions and costs calculations of the charge payers.

The environmental load charges may be set by the law for getting into the air, water, land of certain substances or amounts of the emitted substance or energy, proportionally with the amount of the emitted substance or energy. This inspires the emitters to mitigate their emissions. By means of the load charges the principle can be enforced, that the load of environment caused by emissions under the threshold limit has to be mitigated, because the load of environment should not set a limit to the emissions, rather as appropriate environmental state should be reached as possible.

We distinguish three groups of the environmental load charges as follows:

Air load charges
Water load charges
Land load charges

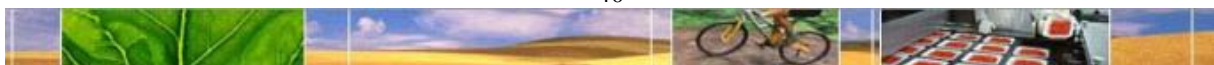
AIR LOAD CHARGES:

The Act determines which emitter is obliged to pay charges in case of loading the air. The paying obligation is connected to a duty of announcement according to the rules of air cleanliness and protection and it is set for those emitters of whom air polluter source is bound upon announcement according to other law.

The charges do not have effect upon the moving resources and fuel equipments without announcement obligation according to the separate law with more heat accomplishment than 500 kW; together with fuel equipments providing residential and public institutional heat supply independently from the heat accomplishment. The paying obligation does not charge the heat producer and the emitter performing heat supply after the emission of the air loading substance, which was emitted because of the heat energy in favour of the population (residents) or the public institutions.

Exemptions from the paying of the charges:

The emitter who has a breakable consumer contract comes in for the exemption of the air load charges' paying. The emitter must be exempted from the extra charges deriving from the fuel change or from the emission needed to the solution of the electric system's crisis. The Act determines the emitted substances after which air load charges have to be paid. According to the Act the measure of the air load

kell levegőterhelési díjat fizetni. A törvény alapján a levegőterhelési díj mértékét a levegőterhelési díj alapja (a levegőterhelő anyag évenként kibocsátott teljes mennyiségének természetes mértékegységben (kg-ban) kifejezett tömege) és a levegőterhelő anyagok egységdíja határozza meg. A gyakorlatban a magyar hatóságok már észlelik, hogy a kibocsátók a díj bevezetésének hatására felülvizsgálják a berendezéseiket és a kibocsátásaikat.

VÍZTERHELÉSI DÍJ

A törvény azt a kibocsátót kötelezi vízterhelési díj fizetésére, aki vízjogi engedélyezés alá tartozó tevékenységet végez. A törvény meghatározza, hogy mely kibocsátott anyagok után kell vízterhelési díjat fizetni. A vízterhelési díj mértékét a törvény szerint több tényező határozza meg, így a vízterhelési díj alapja (a vízterhelő anyag évenként kibocsátott teljes mennyiségének természetes mértékegységben (kg-ban) kifejezett tömege), az egyes vízterhelő anyagokra megállapított egységdíj, valamint a területérzékenységi, illetve az iszap-elhelyezési szorzó.

Egyes esetekben nem terheli díjfizetési kötelezettség a kibocsátót, így az általa felhasznált vízben eredetileg is megtalálható vízterhelő anyagok mennyisége, az egyesített csatornarendszer esetén a záportúlfolyón bevezetésre kerülő vízterhelő anyagok, valamint a felhasznált vízmennyiségben levő vízterhelő anyagok után, továbbá a kizárólag csapadékvíz elvezetést végző kibocsátót.

TALAJTERHELÉSI DÍJ

A törvény alapján talajterhelési díj fizetési kötelezettség azt a kibocsátót terheli, aki helyi vízgazdálkodási hatósági-, illetve vízjogi engedélyezés alapján szennyvízelvezetést alkalmaz, és a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem köt rá.

A törvény a talajterhelési díj mértékét a talajterhelési díj alapja, az egységdíj, valamint a területérzékenységi és a veszélyeztetési szorzó szorzataként határozza meg.

Talajterhelési díj alapja a helyi vízgazdálkodási hatósági jogkörbe tartozó szennyvízelhelyezésnél, valamint a vízjogi engedély alapján végzett tevékenységnél a szolgáltatott víz mennyisége, illetve a talajra, talajba juttatott szenny- és használt víz éves mennyisége (speciális csökkentések figyelembe vétele mellett).

charges is determined by the basic of the heat charges (in natural measure determined mass of the whole amount of the air loading substance emitted yearly) and the unit charges of the air loading substances. In practice the authorities have already noticed that the emitters supervise their equipments and emissions because of the introduction of the charges.

WATER LOAD CHARGES

Such an emitter is obliged to pay the water load charges by the Act who carries out an activity which comes under the water laws permission. The Act determines the emitted substances after which water load charges have to be paid. According to the act the measure of the water load charges is determined by more components, like the basic of the water load charged (the mass determined in natural measure of the whole amount of the water load charges emitted yearly), the unit charges of each water load substances and area sensitive or mud-allocation factor.

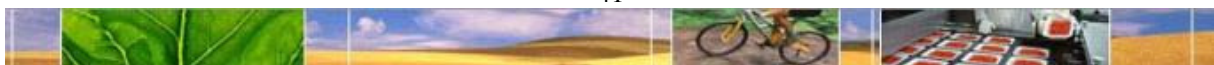
In some cases the emitter is not obliged to pay the charges in case of the water loading substances existing originally in the water used by himself, in the event of the united canalization system, after the water load substances introduced by the slower overflow and after the loading substances in the used water amount, furthermore if the emitter performs exclusively the diversion of the rainwater.

LAND LOAD CHARGES

According to the Act an emitter is obliged to pay the land load charges if he applies sewerage-system coming under the competence of water management and water laws permission, furthermore if he does not attach the public pipe available mechanically.

The measure of the land load charges is determined by the basic of the land load charges, the unit charges, area sensitive and endangering factor.

The basis of the land load charges is the amount of the provided water in the event of the sewerage allocation belonging to local water management's competence and the performed activity coming under the water laws permission, furthermore the yearly amount of the sewerage (taking into account the special reductions) and used water allocated on the soil and in the soil.

B. IGÉNYBEVÉTELI JÁRULÉK

Hasonló célokra és okokra vezethető vissza az igénybevételi járulék intézményének bevezetése. Ezt a környezeti elem erőforráskénti felhasználása után, az igénybevett mennyiséggel arányosan kell a környezethasználónak megfizetni. Az igénybevételi járulék bevezetése várhatóan a környezeti erőforrásokkal való takarékosabb gazdálkodásra, anyag- és energiatakarékos technológiák bevezetésére fogja ösztönözni a környezethasználókat.

Tekintettel arra, hogy a kerettörvényben adott felhatalmazás alapján a mai napig nem született meg a részletszabályokat rögzítő külön törvény, így csak a kerettörvényben rögzítettekre hivatkozhatunk. Az igénybevételi járulék tehát a környezet egyes elemeinek igénybevételi módjai után fizetendő, ugyancsak saját nyilvántartás és önbevallás alapján, illetve folyamatosan vagy meghatározott időközönként. A díj mértéke várhatóan területi tényezők szerint eltérő lehet.

C. TERMÉKDÍJ

A termékdíj rendszerének bevezetése közvetett módon és várhatóan széles körben segíti elő a környezet állapotának javulását, mivel azokat nem a közvetlen környezetterhelés megvalósulása miatt, hanem a későbbi, potenciálisan bár, de bizonyosan bekövetkező terhelés mérséklése céljából kell megfizetni. Az egyes termékek funkciójuk betöltése során, használatukkal, valamint elhasználódásuk után (általában hulladékként) terhelik vagy veszélyeztetik a környezetet. E veszélyek és várható terhelések csökkentésének érdekében a termék előállítója és/vagy forgalmazója - külön törvényben meghatározott termékek esetében - köteles a termék egységére megállapított díjat fizetni. A termékdíj egyrészt a tartósabb, többször felhasználható termékek kifejlesztésére ösztönöz -ezzel kíméli a környezeti erőforrásokat -, másrészt ösztönöz az elhasznált termékek anyagának ismételt felhasználására, termelésbe való visszavezetésére - szintén csökkentve így a környezet igénybevételét - harmadrészt lehetőséget ad a termékekből eredő egyes környezetterhelések megelőzése vagy mérséklése anyagi alapjainak megteremtésére.

A hulladékgazdálkodás évek óta komoly problémákkal küszködik: a lerakóhelyek fokozatosan megtelnek, újak nyitására kevés lehetőség nyílik. A hulladékégetés ugyan nem a legjobb módja a hulladéktól való megszabadulásnak, de az országban működő hulladékégető kapacitás a szükségesnél

B. UTILIZATION CONTRIBUTION

The introduction of the utilization contribution can be originated in the same objectives and reasons. It has to be paid by the users of the environment after the use-performed by means- of the natural component proportionately with the loaded amount. The introduction of the utilization contribution may be an inspiration for the users of the environment for the more economical management of the natural means, the introduction of substance- and energy friendly technology.

Regarding the fact that the authorization given in the frame Act the separate Act containing detailed rules has not been revealed till today, therefore we can refer only to the rules laid down in the frame Act. Consequently the utilization contribution has to be paid after the load of certain natural components, also according to the own registration and admission either continuously or on fixed terms. The measure of the charges may differ according to the territorial factors.

C. PRODUCT CHARGES

The introduction of the product charges may help the restoration of the environmental state in an indirect and widely used way, because they do not have to be paid according to the performance of the direct environmental load, rather than the mitigation of the load happening later potentially, though surely. Certain products load or endanger the environment in the course of their functional fulfillment or after their deterioration (generally as a waste). On behalf of the mitigation of the danger and potential load, the producer and/or the distributor is obliged to pay charges-after products determined in separate Act-determined on the product unit. On one hand the product charge is more permanent and inspires to develop products which can be used more times -by means of this sparing the natural means- on the other hand it inspires the recycling of the used deteriorated products and the diversion into the production, production diversity-mitigating also the load of environment- on the third hand it enables to make the legal basis of the preventive and moderating measures of certain environmental loadings deriving from the products.

The waste management has been struggling with serious problems for years: the dumping place are filled gradually, there is not any chance to open new ones. Waste burning is not the best way to get rid off the waste, but the waste burning capacity is lower than it would be needed in the country. Moreover the usage of the waste happens rarely, although the

kevesebb. Emellett a hulladékok hasznosítására ritkán kerül sor, pedig az elszállított kommunális és ipari hulladék jelentős mennyiségben tartalmaz újrafeldolgozható vagy újrafelhasználható anyagokat. Bizonyos termékek termelése, forgalmazása, használata, majd hulladékkénti kezelése a környezetet terheli. A környezetterhelés társadalmi szintű optimumának elérése, megközelítése érdekében ösztönözni kell a szennyezőket arra, hogy a termékekből képződő hulladékok hasznosításának, visszaggyűjtésének, ártalmatlanításának költségeit beépítsék az áraikba. Ez az Európai Közösség direktívájában meghatározott "szennyező fizet" elv alkalmazását jelenti. A környezetterhelés csökkentésére irányuló költségeknek a termék árába történő beépítésére több lehetőség van. A környezetvédelmi termékdíjról szóló törvény (1995. évi LVI. törvény) egy olyan konstrukciót mutat be, amely biztosítja, hogy a gazdaságosság követelménye is megvalósuljon. A termékdíj bevezetésének egyik célja ösztönző hatások elérése a szennyező termékek fogyasztásának visszaszorítására, illetve az azt helyettesítő környezetkímélő termék felhasználásának szélesítésére. A termékdíj másik célja a különböző környezetvédelmi feladatok támogatására történő forrásteremtés, amely egyben egyéb, pl. költségvetési források kiváltását is szolgálja. A környezetet terhelő termékek közül a gumiabroncsokra (beleértve a mezőgazdasági gépjárművek gumiabroncsait is), a csomagolóeszközökre, a hűtőberendezésekre és hűtőközegekre, egyéb kőolajtermékekre, akkumulátorokra, reklámhordozó papírokra és az elektromos elektronikai berendezésekre vonatkozó termékdíjak bevezetését célozza a törvény, egységes szerkezetbe foglalva az 1992. májusa óta már működő üzemanyagok környezetvédelmi termékdíjával, összehangolva a Központi Környezetvédelmi Alap szabályozásával. A környezetvédelem céljain és szempontjain túl a szabályozás figyelembe veszi a hazai piaci semlegesség és a nemzetközi versenyképesség megőrzésének követelményét, valamint az európai közösségi szabályokkal való harmonizáció elősegítését.

A termékdíj hatásainak hatékonyabbá tételét szolgálja a betétdíj, amellyel a termék fogyasztója ösztönözhető a már használhatatlanná vált vagy számára feleslegessé vált használt termékek visszajuttatására a termelésbe.

D. BETÉTDÍJ

A hulladékgazdálkodásról szóló törvény "A gyártó kötelezettségei" fejezetében szabályozottak szerint a gyártó köteles a terméket és csomagolását úgy kialakítani, valamint olyan technológia- és termékfejlesztést végrehajtani, amely az elérhető leghatékonyabb anyag- és energiafelhasználással jár,

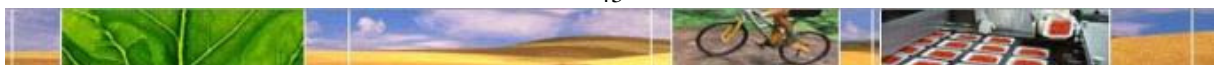
delivered communal and industrial waste contains recyclable or reusable materials in large amounts. The production, distribution, use, waste management of certain products load the environment. In order to reach or approach the socially acceptable optimum of the environmental load, the polluters have to be inspired to build in the costs of the waste usage, - recollection, - disposal into their prices. It is meant to be the application of the polluter pays principle in the EC doctrine. There are more possibilities for the calculation of the costs intending the mitigation of the environmental loads into the prices of the products. The Act on the environment protection charges determines such a construction which assures the realization of the rentability. The first aim of the introduction of the product charges is the attainment of the inspiring effect to roll back the consumption of the polluting products, furthermore to broaden the use of substitute environment friendly products. The second aim of the product charges is the creation of sources for the support of environmental task, which serves at the same time for instance the coming forth of the budget resources. Among the environment loading products the Act aims the introduction of the product charges on the tires (including the tires of agricultural motor vehicles too), the packing means, the cooling system and cooling agent, other petroleum products, accumulators, publicity bearing papers and the electric-electronic equipments, in uniform structure with the environmental product charges of the fuels existing from May 1992, harmonized with the regulation of the Central Environment Protection Found. The regulation besides the aims and points of the environment protection takes into account the inland market neutrality and the requirement of the maintenance of the international competitiveness, furthermore the harmonization with the EC rules.

The deposit helps to make the effects of the product charges more effective by which the consumer of the product can be inspired to recycle the unusable or unnecessary products into the production.

D. DEPOSIT

On the basis of Act XLIII of 2000 On Waste Management the duties of the manufacturer:

The manufacturer shall design the product and its packaging - as provided for in a separate legal rule - and develop the product and technology in such a manner as to result in the maximum possible

továbbá elősegíti a termék újrahasználatát, hulladékká válását követően annak környezetkímélő kezelését, hasznosítását, illetőleg ártalmatlanítását.

Továbbá a gyártó köteles az azonos célra szolgáló nyers- és alapanyagok, félkész termékek, az azokból készült termékek, továbbá csomagolóeszközeik közül azokat előnyben részesíteni, amelyek gyártásának és felhasználásának anyag- és energiaigénye alacsonyabb, használata kevesebb hulladék keletkezésével jár, illetőleg az azokból készült termék, csomagolóeszköz tartósabb, többször használható, hulladékként kevésbé terheli a környezetet.

A gyártó köteles a külön meghatározott termékekre vagy termékcsoportokra külön megállapított arányban és feltételek mellett az általa belföldön forgalmazott termékből származó hulladékot, illetőleg a használt terméket a forgalmazótól, a fogyasztótól visszafogadni, illetőleg visszaváltani annak újrahasználatára, hasznosítására vagy környezetkímélő ártalmatlanítására érdekében.

A gyártó saját döntése alapján is visszafogadhatja, visszaválthatja a forgalmazótól vagy a fogyasztótól a termékéből származó hulladékot vagy használt termékét, illetőleg ennek elősegítésére a termék forgalmazóival önkéntes megállapodást köthet.

A gyártó a visszavételi kötelezettségének teljesítését, illetőleg az önkéntes visszavételt a megosztott felelősség elve alapján átruházhatja a forgalmazóra vagy az arra feljogosított hulladékkezelőre.

A gyártó az így visszavett hulladékról a hulladék birtokosa kötelezettségeinek megfelelően köteles gondoskodni.

A gyártó termékének forgalomba hozatalát megállapodás alapján ahhoz a feltételhez kötheti, hogy a forgalmazó vállaljon kötelezettséget a termék elhasználódása utáni betétdíj begyűjtésére. A gyártó a betétdíjas termékét vagy annak hulladékát köteles a forgalmazótól visszavenni és a betétdíjat számára megfizetni.

A forgalmazó kötelezettségei

A termék vagy szolgáltatás forgalmazója (a továbbiakban együtt: forgalmazó) köteles gondoskodni azon termékek, illetőleg csomagolásuk, illetve azok hulladékának fogyasztóktól történő

efficiency in the use of resources and energy, and additionally, to promote the re-use of the product and, when the product becomes waste, the environmentally sound management, recovery and disposal of such waste.

When considering the choice of raw materials and basic materials, semi-finished or finished products and packaging materials serving an identical purpose, the manufacturer shall give preference to those that demand less resources and energy in the course of their production and use, that result in the generation of less waste, that result in longer lasting products and packages, are repeatedly re-usable and have a reduced impact on the environment.

For products specified in other legal rules, in the rate and under the conditions specified therein, the manufacturer shall, with a view to re-use, recovery or safe disposal, take back (return) with or without deposit, from dealers and consumers the waste or used items originating from products marketed by him domestically.

The manufacturer may take back, with or without deposit, his used product or the waste originating from his product from the dealer or consumer on the basis of his own decision as well, or may conclude a voluntary agreement with the dealers of the product to promote return.

On the basis of the principle of shared responsibility, the manufacturer may fully or partly confer his duties to a dealer or waste operator authorised for such activity.

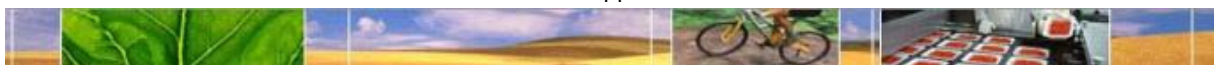
The manufacturer shall take care of the waste originating from his operations as well as the waste taken back in the same way as the holder of the waste is obliged to do.

Based on an agreement, the manufacturer may permit the marketing of his product on the condition that the dealer undertakes the obligation of returning the spent products with the refund of deposit.

The manufacturer shall take back from the dealer the products that were given out against deposit as well as the wastes of such products, and shall refund the deposit to the dealer.

Duties of the dealer

-The dealer of products or services (hereinafter together: the dealer) shall ensure the return (from the consumers) and separate collection of the products marketed (sold, repaired, serviced) by him on the

visszafogadásáról, szelektív gyűjtéséről és a gyártónak vagy az arra feljogosított hulladékkezelőnek történő átadásáról, amelyek forgalmazását (kereskedelmét, javítását, karbantartását) megállapodás alapján végzi.

A forgalmazó saját döntése alapján is visszafogadhatja, visszaválthatja az általa forgalmazott használt terméket, illetőleg csomagolását és azok hulladékát a fogyasztótól, amennyiben a hulladékok kezeléséről, hasznosításáról a vonatkozó szabályoknak megfelelően gondoskodik.

A forgalmazó köteles azt a használt terméket, csomagolást vagy hulladékot, amely után a fogyasztó betét- vagy letéti díjat fizetett, a fogyasztótól visszavenni és részére a díjat visszafizetni.

A begyűjtés ösztönzésére a forgalmazó a gyártótól függetlenül is alkalmazhat betétdíjat vagy letéti díjat.

A termék forgalmazója, a gyártó és a hulladékkezelő szerződésben állapíthatják meg a használt termék vagy a hulladék gyűjtésének módját és feltételeit. Törvény vagy kormányrendelet az ilyen szerződés megkötését kötelezően előírhatja.

A gyártó magatartása, döntése határozza meg döntően a keletkező hulladék tulajdonságait és befolyásolja a későbbi felhasználás körülményeit. A gyártó fontos kötelezettsége a hulladék - ismételt felhasználása, illetve a forgalmazótól történő visszavétele.

A forgalmazóval kapcsolatos rendelkezések abból a célból kerültek a törvénybe, hogy ne csak a termék gyártója legyen kötelezve a hulladékgazdálkodással kapcsolatos szabályok betartására, hanem a termékkel egyéb módon kapcsolatba kerülő gazdasági szereplő is. A termék forgalmazója azért fontos szereplő, mert egyrészt a betétdíjak, letéti díjak ki- és visszafizetése általa történik, másrészt a hulladék egy része is nála keletkezik. A törvény a fent említett, a gyártóra vonatkozó kötelezettség mellett egyes esetekben a forgalmazó számára is előírja a visszavételi kötelezettségeket. Fontos rendelkezése a törvénynek, hogy kötelezi a forgalmazót a használt terméknek, csomagolásnak vagy hulladéknak a visszavételére és a fogyasztó által fizetett betét-vagy letéti díj visszafizetésére.

A törvény ugyanakkor nem csak a termék forgalmazóira, hanem a szolgáltatói tevékenységeket forgalmazókra is kötelezettségeket ró, biztosítva azt, hogy például az autó- és egyéb szerelő műhelyek tevékenysége által keletkező hulladékok termelője is felelős legyen a hulladékgazdálkodási szabályok betartásáért.

basis of an agreement as well as the packaging or waste of these products, and shall deliver the above to the manufacturer or waste operator authorised for such activities.

-The dealer may take back, with or without deposit, products, their packaging and waste from consumers on the basis of his own decision as well provided that he ensures the treatment and recovery of waste in accordance with the relevant rules.

-The dealer shall take back from the consumer the used product, packaging or waste for which the consumer has paid a deposit and shall refund the deposit to the consumer.

-Independently from the manufacturer, the dealer himself also may apply the deposit system to encourage return.

-The dealer, the manufacturer and waste operator may fix in contract the methods and conditions of the collection of used products or waste. Acts or governmental decrees may render the conclusion of such contracts obligatory.

-At the point of sale, and according to the provisions laid down in the separate legal rules, the dealer may take back the waste of the products sold by him. No special permit shall be required for this activity.

Duties of the consumer

The consumer shall employ the organised waste gathering systems, including those that gather waste separately.

In cases specified in law, the consumer shall return the products that became waste to those obliged or authorised to take them back.

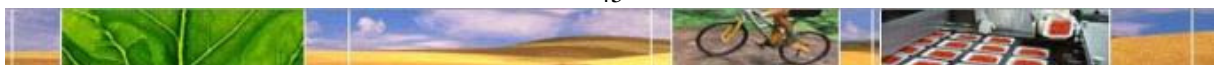
Duties of the producer/holder of waste

The producer/holder of waste shall collect the waste produced in the course of his activity or which entered into his possession by any other way, and ensure the recovery or disposal of such waste.

The producer/holder shall perform his duties related to recovery or disposal

-himself, according provisions laid down in legal rules, by means of appropriate recovering or disposing procedures, equipment, installations, or

-by conferring his duties to an operator authorised and licensed for such activities, and paying the costs of the waste treatment.

Acts, governmental decrees or, in case of municipal waste, local governmental decrees may oblige the producer/holder of waste to collect the waste separated by kind, to package and label the separated waste according to its composition and forward the pre-processed waste to the economic organisation or waste operator responsible for gathering.

If in the course of the operations of the manufacturer, dealer or consumer waste is generated, the performer of the operations in question shall ensure the management of the waste according to the rules applying to the producer of the waste.

The transporter of waste shall be responsible for the safe transportation of the consignment to the place of destination.

E. ENERGIAADÓ

Az energiaadóról szóló törvény (2003. évi LXXXVIII. törvény) 2004. január 1-jétől az externális környezeti károk energiaárakba történő környezetvédelmi szempontú beépítése, és adó jellegű ösztönzőkkel a gazdasági szereplők energiatakarékosságra történő ösztönzése céljából energiaadót vezet be a villamos energiára és a földgázra. Az energia adóztatása továbbá eszköz a Kyotói Egyezmény céljainak, és más környezetvédelmi elvárásoknak történő megfeleléshez. A törvény az alkalmazási körben meghatározza, hogy energiaadót a földgáz és a villamos energia mennyisége alapján kell fizetni, és hogy a befolyt összeg a központi költségvetést illeti meg.

Állattartás, rovarirtók v. más vegyszerek alkalmazása, vagy a speciális típusú termények növekedése (Az Agrárjog című 2002-es Brisbane-i találkozó a genetikailag módosított növényekkel foglalkozott, tehát ezzel a kérdéskörrel csak minimális terjedelemben kell foglalkozni a referátumban).

Állatkár

A hatályos Polgári Törvénykönyvünk szerint: „Aki állatot tart, az általános szabályok szerint felel azért a kárért, amelyet az állat másnak okoz.”

Állattartónak minősül az, aki állatot birtokában vagy felügyelete alatt tart.

Közömbös, hogy az állattartó tulajdonos-e vagy valamilyen jogviszony folytán kerül az állat a birtokába. Állattartó az is, aki az állatot csak ideiglenesen tartja őrzetében.

Nem minősül állattartónak az állam mint a vadon élő állatok tulajdonosa. Aki alkalmazottként vagy szövetkezeti tagként tart állatot, ugyancsak nem

E. ENERGY TAX

The Act LXXXVIII. of 2003 about the Energy Tax inaugurated the energy tax to the electricity supply and to the natural gas. The tax on energy is an instrument to the adequacy of the goals of the Kyoto Agreement. The Act defines, that the energy tax need to pay by the amount of the electricity supply and the natural gas. The budget is entitled to this sum.

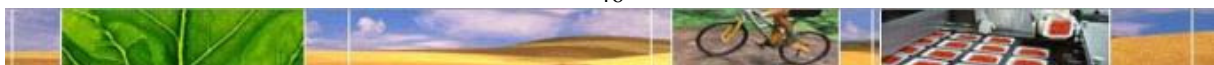
-What areas of agricultural production raise special issues of liability in your nation? Livestock production, application of pesticides and other chemicals, raising of special types of crops? (The Agrarian Law topic for the 2002 Brisbane meeting focused on Genetically Modified Crops, so that issue should receive only minimal attention in your report.)

Persons who keep animals shall be liable, in accordance with general provisions, for damages caused by their animals to other persons.

The keeper of animals, who is in possession or have in tow of animals.

Indifferent, that the keeper of animals is owner, or get into the domain of the animal through a sort of legal relation.

The state isn't qualified as keeper of animals, although owner of the animals, which live in the wild.

minősül állattartónak, ilyen esetben az állattartó a munkáltató, illetve a szövetkezet.

Az állat által okozott károsodás keletkezhet ember életében, egészségében, testi épségében, növényzetben, más állatban, illetve vagyontárgyban.

Főszabály szerint az állattartó az általános szabályok szerint, tehát vétkességi alapon felel a károsulttal szemben. A kivételes szabály vonatkozik a vadállat tartójára, aki úgy felel, mint az, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat.

Itt azonban különbséget kell tenni a vadállat és a vadállatnak nem minősülő állat között. A vadon élő állatok által okozott károk megtérítésére vonatkozó szabályokat a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló törvény (1996. évi LV. törvény) tartalmazza.

A vadállat tartójának kártérítési felelősségére tehát a fokozott veszéllyel járó tevékenységgel okozott kárért való felelősségi szabályt, az objektív felelősségi alakzatot kell alkalmazni. A vadállat tartója a felelősség alól csak annak bizonyításával mentheti ki magát, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik.

A mezőgazdasági szennyezés (trágyázástól és növényvédőszerektől) okozott-e speciális problémákat a felelősség megosztásánál?

A növényvédelemről szóló törvény (2000. évi XXXV. törvény) célja az ember egészségének megóvása érdekében a környezet és a természet védelme.

A növényvédelem számára hasznos szervezetek megkímélése, a gazdasági növények beporzásában meghatározó szerepű rovarok védelme, a vízi ökoszisztémák peszticid terhelésének megelőzése érdekében a forgalomba hozatalra és felhasználásra engedélyezett szerek alkalmazásának helyes mezőgazdasági gyakorlatán és az ehhez szükséges gépek kijuttatástechnikai alkalmasságán túl megfelelő biztonsági szabályok is szükségesek. Ennek része az integrált növényvédelem alkalmazása, a háziméhek védelmét biztosító intézkedési kötelezettségek, a vizek védelmét szolgáló biztonsági sávok vegyszerezésének tilalma, valamint a növényvédő szerek kereskedelmi mennyiségére vonatkozó tárolási tilalom. A vegyszeres növényvédelmi munkavégzés, valamint a terméskövelő anyagok felhasználása során az emberi egészség megóvása érdekében valamennyi biztonsági szabályt maradéktalanul be kell tartani. Ezen

The animal can cause damage in the human life, salubrity, greenery, another animal, and assets.

The keeper of animals is liable by the culpability up to the aggrieved party. Keepers of animals that are wild by nature shall be subject to liability in the same way as persons pursuing activities that involve considerable hazard.

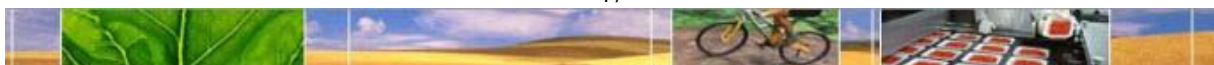
The Act on Game Management, Game Protection and Hunting (Act LV of 1996) involves the rules about the reimbursement of the damages, which cause games.

The keeper of games is liable in the same way as persons pursuing activities that involve considerable hazard. The keeper of the games can apologize with the substantiation, that the damage is a consequence of an unavertable cause, which is out of the activity that involve considerable hazard.

Does the diffuse of agricultural pollution (e.g., from fertilizers and pesticides) raise special problems in assigning responsibility? Are special legal instruments applicable?

The aim of the Act XXXV of 2000 about the pest control is the protection of the environment and the nature towards the protection of the human's salubrity.

The grower, the supplier must be observe all of the safety rules towards this aim. That endanger the salubrity of a person or an animal or endanger the environment with a pesticide, have to pay pest control penalty.

szabályok betartása, illetve betartatása kivétel nélkül vonatkozik az őstermelőre, a szolgáltatóra vagy a munkáltató által foglalkoztatott felhasználóra is.

A törvény szerint növényvédelmi bírságot kell kiszabni azzal szemben, aki növényvédő szerrel olyan cselekményt valósít meg, amellyel az ember és az állat egészségét vagy a környezetet, illetve a tájkép szempontjából jelentős értékű növényállományokat veszélyezteti.

A mezőgazdasági termelők felelősek-e a környezeti károkért a saját területükön vagy csak a mások tulajdonában álló területeken bekövetkezett károkért?

A termőföldről szóló törvény (1994. évi LV. törvény) külön fejezetben szabályozza a talaj védelmét.

A talajvédelem célja tehát a káros folyamatok megelőzése, illetve mérséklése, továbbá a már bekövetkezett károk elhárítása. A mezőgazdaság tulajdoni- és termelési viszonyainak átalakulása szükségessé teszi a helyzetnek megfelelően az állam, a földhasználó, valamint a beruházó és üzemeltető talajvédelmi feladatainak és kötelezettségeinek a nemzetközi követelményeknek megfelelő pontos meghatározását.

Mivel a talajt érő természeti és emberi eredetű káros hatások jelentős részének elhárítása a földhasználó erejét meghaladja, a termőföld termékenységének és minőségének megőrzésére irányuló tevékenységben az állam jelentős szerepvállalása is szükséges.

A törvény szerint az államnak gondoskodnia kell a talajok minőségi állapotának folyamatos figyelemmel kíséréséről, a talajvédelem irányításáról, szervezéséről, ellenőrzéséről, valamint a talajvédő gazdálkodást ösztönző támogatási rendszer kialakításáról és működtetéséről. A termőföld minőségének védelmét megelőző jelleggel nagyrészt csak a termelési folyamatba épített talajvédő eljárásokkal, ellenőrzési rendszerrel lehet biztosítani. Ezért a törvény szerint a talajvédelem felügyelete és irányítása - a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium közreműködése mellett - a Földművelésügyi Minisztérium feladata.

A törvény szerint a földhasználó alapvető kötelezettsége, a termőföld olyan megművelése, amely az eredményes gazdálkodás mellett egyidejűleg a termőföld védelmét is szolgálja. Azokon a területeken, ahol a szakszerű gazdálkodás önmagában nem elégséges a káros folyamatok megelőzésére, vagy mérséklésére, ott csak megfelelő műszaki, kémiai vagy biológiai beavatkozások szakszerű alkalmazásával lehet a talaj védelmét biztosítani. Ezen talajvédelmi beavatkozások a talaj minőségét tartósan

Are agricultural producers responsible for environmental damage to their own land or only for harm to land owned by others?

Act LV of 1994 on Arable Land regulates the SOIL CONSERVATION

The objective of soil conservation is to preserve the fertility and quality of arable land, and to prevent its physical, chemical and biological deterioration. Conservation of the soil is the joint responsibility of the state and the land user, and of the investor and operator.

Soil shall be protected by approved professional soil conservation cultivating procedures, soil protection measures and facilities designed for the prevention of water and wind erosion that jeopardizes the quality of arable land (hereinafter jointly referred to as 'erosion'), extreme water conditions, interventions, processes causing sodification, acidification and other physical, chemical and biological deterioration or contamination, as well as for preserving the fertility of soil.

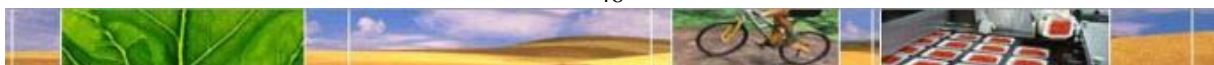
Soil conservation shall be implemented directly by the land user.

State Responsibilities

The state shall develop and operate a system of files and records of soils, broken down according to grade in the form of soil charts and other information databases. The state shall also operate a surveying, monitoring, control and information system in order to oversee changes in soil grades.

Based on the results of surveys, monitoring and control activities, the state shall enact and introduce nationwide legal, economic and technical regulations and/or interest system in order to prevent detrimental trends in the quality of arable lands.

The state shall support activities aimed at the prevention of deterioration and preservation of the quality of arable lands as prescribed in specific other legislation.

befolyásolják és speciális talajtani ismeretet igényelnek. Ezért a szükséges beavatkozásokat objektív talajvizsgálatokra alapozott talajtani szakvélemény készítésének kell megelőznie, amely a törvényben előírt esetekben a hatósági engedély vagy hozzájárulás szakmai alapját képezi. A földhasználó ilyen kötelezettségeinek meghatározása során a törvény a "megelőzés" elvét és az Európai Közösség országainak szabályait érvényesíti.

Mivel a termőföldön megvalósuló különböző célú beruházások jelentős mértékben veszélyeztetik a környező területek talajának minőségét, a törvény előírja a beruházások megvalósításának és üzemeltetésének engedélyezéséhez a talajvédelmi szakhatósági hozzájárulás beszerzését. Az állam a talajvédelemmel összefüggő területi feladatait a talajvédelmi hatóság útján látja el. A talajvédelmi hatóság a talajjal kapcsolatos beavatkozásokat és eljárásokat engedélyezi, valamint egyéb szakhatóságok talajjal összefüggő engedélyezési eljárásaihoz szakhatósági hozzájárulást ad.

Az engedélyekben és a szakhatósági hozzájárulásokban foglaltakat, valamint a törvény egyéb talajvédelmi előírásainak betartását a talajvédelmi hatóság rendszeresen ellenőrzi, a talajvédelmi kötelezettségek betartását szakmai információkkal segíti. A hatóság a törvény előírásainak megsértése esetén a termőföld további romlásának megakadályozása céljából a kár okozójával szemben a kártétel súlyosságának megfelelő arányú talajvédelmi bírságot szab ki, amelyet a talajvédelem anyagi ösztönzését segítő Földvédelmi Alapba kell befizetni.

Mi a helyzet a vízszennyezéssel, azon vizek kapcsán, amelyek teljesen egy farm mellett helyezkednek el, vagy határosak a mezőgazdasági termőterülettel? /pl.: a finn törvény alapján, amely a környezeti károk kompenzálásáról rendelkezik, a polgári jogi felelősséget nehéz lenne érvényre juttatni, ahol a farmerek tulajdonában vannak a felszín alatti vizek közvetlenül/közvetve/.

Tekintettel arra, hogy a hatályos magyar jog szerint amennyiben törvény másképpen nem rendelkezik a felszín alatti vizek, a felszín alatti vizek természetes víztartó képződményei, a folyóvizek és természetes tavak, valamint ezek medre kizárólag az állam tulajdonában vannak, így a környezeti károk vonatkozásában a polgári jogi felelősséget az állam juttathatja érvényre, éppen a szennyező fizet elv alapján. A 193/2001. (X. 19.) és a 220/2004. (VII. 21.) számú kormányrendeletek alapján Magyarországon 2005. végéig felül kell vizsgálni a nagy állattartó telepeket valamennyi környezeti elem védelme

The state shall define the national soil conservation strategy and the long and medium-term action programs for the implementation of such, shall provide for the preparation of plans containing national and regional soil conservation tasks, for the scheduling of tasks as well as for the propagation of environmentally-friendly technologies and procedures to prevent the deterioration of the quality of arable lands, and the organization and support of research and development activities as appropriate.

The state shall perform the tasks stipulated in international agreements related to soil conservation.

The state shall operate a soil conservation authority to handle licensing and regulatory tasks related to soil conservation.

The Ministry shall carry out state responsibilities related to soil conservation with the cooperation of the Ministry of Environmental Protection, through the phytosanitary and soil conservation stations (hereinafter referred to as 'soil protection authority').

Obligations of Land Users

Land users shall cultivate the land in a manner providing for soil conservation and as best adjusted to the ecological features of the land by the coordination of general farming and production techniques and soil protection measures, also in observation of the requirements of nature preservation, environmental protection, water protection, public hygiene and veterinary provisions set forth in specific other legislation.

Land users shall

- obtain authorization from the soil conservation authority for the implementation of all soil conservation duties

- obtain the approval of the local branch of the public health, animal health, environmental protection and water management authority, as well as the approval of the clerk of the settlement's local government.

The Soil Conservation Authority and its Responsibilities

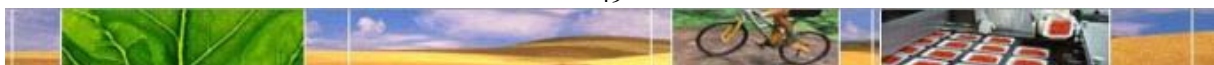
The soil protection authority shall oversee

- fulfillment of the soil conservation obligations

- the existence of authorizations and approvals and compliance with the soil conservation requirements set forth therein, and

- compliance with soil conservation requirements in respect of arable land removed from production without proper authorization.

The soil protection authority shall provide regular information to land users and investors to promote the observance of soil conservation obligations, to

szempontjából. A felülvizsgálatok és a szükséges intézkedések költségeit az üzemeltetőknek, azaz a szennyezőknek kell vállalnia.

A köz- vagy magánjogi alapelvek alapján, mely mezőgazdasági tevékenységek vezetnek szigorú felelősség alkalmazásához? (objektív felelősség) Mely tevékenységek alapulnak a vétkességen?

Megfelelő mezőgazdasági tevékenységek

1. *Meghatározott-e az országuk megfelelő mezőgazdasági gyakorlatot vagy környezetvédelmi ajánlásokat a mezőgazdaságra? Ha igen, akkor ezek kötelezőek-e vagy önkéntesek?*

2. *A megfelelő mezőgazdasági gyakorlat megállapította-e a környezetvédelem minimális szintjét. Igényelhet-e a farmer pénzügyi támogatást ezen gyakorlat alkalmazásához? Vannak-e szankciók az engedelmesség elmaradásának?*

3. *Vannak-e környezetvédelmi szabályok, rendeletek, amelyek arra ösztönzik a farmereket, hogy minimalizálják a farmjaikon az inputot (pl. trágya, rovarirtó, gyomirtó)?*

4. *Van-e környezetvédelmi szempontból különbség a tekintetben, hogy egy földterület saját tulajdonú vagy bérlők? Például a mezőgazdasági haszonbérlet megköveteli-e a bérlőktől, hogy környezetvédelemnek megfelelő tevékenységet folytassanak?*

E témakörben a Magyar Köztársaság jogalkotását nagy mértékben meghatározza az Európai Unióhoz való csatlakozásunk. A „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” illetve „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” fogalmainak és feltételrendszerének kialakítása alapvetően a közösségi támogatási rendszerrel kapcsolódik egybe.

A Közös Agrárpolitika (KAP) joganyagából alapvetően a 1257/1999/EK (a vidékfejlesztési támogatások) illetve a 1782/2003/EK tanácsi rendeletek (közvetlen támogatások) érdemelnek kiemelést.

A 1782/1999/EK rendelet alapján közvetlen kifizetésben részesülő mezőgazdasági termelő köteles betartani a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket, továbbá a mezőgazdasági földterületek jó környezeti és ökológiai állapotára vonatkozó előírásokat.

A 1782/2003-as rendelet III. mellékletben említett, jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket a közösségi jogszabályok a következő területeken állapítják meg: egyrészt köz-, állat- és növényegészségüggyel; másrészt környezettel,

provide assistance for improving farming techniques and to prevent soil quality degradation.

Soil Protection Penalty

In the event of any proven violation of soil conservation related obligations and/or requirements, the soil protection authority shall fine the land user, developer or other person responsible for causing any damage.

What about the pollution of waters located entirely on one farm or adjacent to agricultural land?

By the Hungarian law the state is the owner of the rivers and lakes, and there's watercourse. By the decree of the government 193/2001. (X. 19.) and the 220/2004. (VII. 21.) in Hungary the farms have to be examined. The polluter have to undertake the costs of the reviews and the necessary measures.

Under public and private law principles in your nation, what agricultural activities lead to application of strict liability (objective liability)? What activities may result in liability based on fault (culpa liability)?

Good Agricultural Practices

Has your nation identified Good Agricultural Practices or Environmental Reference Levels (defined as practices or emission levels) for agriculture? If so, are these practices mandatory or voluntary?

Do Good Agricultural Practices establish a minimum level of environmental protection? Does the farmer receive financial help to apply these practices? Are there sanctions for failure to comply?

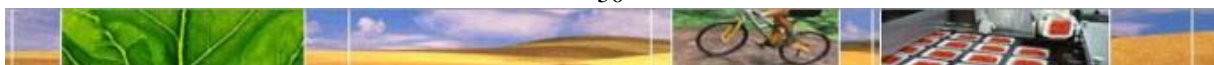
Are there laws, regulations, or policies that encourage producers to minimize use of farm inputs?

Is there an environmental difference between land that is owned and land that is rented? For example, do agricultural leases impose special requirements for tenants to follow environmentally sound practices?

We follow the EU regulations, which establishing common rules for direct support schemes under the common agricultural policy and establishing certain support schemes for farmers.

Our Prescriptions of “Good Farming Practice”:

Subsides to Agricultural Producers and the Polluter

harmadrészt állatok kíméletével kapcsolatban.

A tagállamok biztosítják valamennyi mezőgazdasági földterület, különösen a termelésből kivont termőterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotának fenntartását. Ennek során a tagállamok (hazánk esetében ez a vidékfejlesztési támogatásokra is kiterjedő 4/2004. (I.13.) FVM rendelet - az egyszerűsített területalapú támogatások és a vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot”, illetve a „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerének meghatározásáról. is) a rendeletben kialakított keret alapján nemzeti vagy regionális szinten meghatározzák a jó mezőgazdasági és ökológiai állapotra vonatkozó minimumkövetelményeket, figyelembe véve az érintett területek olyan egyedi sajátosságait, mint a talaj- és az éghajlati viszonyok, a meglévő gazdálkodási rendszerek, a földhasználat, a vetésforgó, a gazdálkodási gyakorlat és a mezőgazdasági üzemszerkezet. Mindez nem sérti az 1257/1999/EK tanácsi rendelettel összefüggésben a helyes gazdálkodási gyakorlatra vonatkozóan alkalmazott előírásokat, valamint a helyes gazdálkodási gyakorlat referenciaszintje fölött alkalmazott agrár-környezetvédelmi intézkedéseket.

Amennyiben a mezőgazdasági termelő a neki közvetlenül felróható cselekmény vagy mulasztás következtében nem tartja be a jogszabályban foglalt gazdálkodási követelményeket vagy a jó mezőgazdasági és ökológiai állapotra vonatkozó előírásokat, az előírások megsértésének naptári évében számára nyújtandó közvetlen kifizetések teljes összegét csökkenteni vagy törölni kell. A támogatáscsökkentés, illetve a támogatás köréből való kizárás csak abban az esetben alkalmazandó, ha az előírások megsértése (a) a mezőgazdasági tevékenységgel, vagy (b) a mezőgazdasági üzem mezőgazdasági földterületével (ideértve a területpihentetés alá vont parcellákat) kapcsolatos.

A 4/2004-es FVM rendelet célja, hogy az egyszerűsített területalapú támogatás, illetve a vidékfejlesztési támogatások igénybevétele feltételeként szükséges, egyes nemzeti és európai uniós jogszabályokban előírt minimális gazdálkodási és környezetvédelmi követelményeit meghatározza.

Az egyszerűsített területalapú támogatások igénybeviteléhez szükséges „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” feltételrendszerét a rendelet 1. számú melléklet tartalmazza, míg a vidékfejlesztési támogatások igénybeviteléhez szükséges „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” feltételrendszerét a rendelet 2. számú melléklet tartalmazza. A „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” előírásait az 1. számú mellékletben meghatározott feltételekkel együtt kell alkalmazni.

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a

Pays Principle

Do subsidies to agricultural producers require compliance with environmental measures?

Will failure to comply with environmental requirements result in loss or reduction of subsidies?

We can pick out agricultural subsidies and subsidies for rural areas. These are direct subsidies, where the only condition is to follow the Prescriptions of “Good Farming Practice”

Do subsidies to agricultural producers in your nation encourage practices that damage the environment and therefore violate the Polluter Pays Principle?

The agricultural producer have to keep the rules of the plant protection.

In case of a great infection, the state helps to the agricultural producer. If the agricultural producer hold off with the measures, the authority makes it, but later the producer has to pay the costs of the measure.

Does your nation distinguish between minimum environmental requirements, that agricultural producers must meet at their own expense, and higher environmental standards for which compensation may be granted?

Prescriptions of „Good Farming Practice”

Agriculture and other industries

Is agriculture in your nation affected by the failure to apply the Principle to other industries?

As for me, not. The neighbour countries of Hungary are EU member, or in the future will be the member of EU.

Possible Developments

Are there areas where agricultural producers are likely to face increased liability in the future?

Yes, in the field of genetic technology. In Hungary the Act XXVII of 1998 on genetic technology deals with this problem.

The genetic technology involve considerable hazard. The Hungarian Civil Code rules the activities, which involve considerable hazard.

Is your nation considering any new laws that address emissions from agriculture or the responsibility of agricultural producers? Would those measures apply

meghatározott előírásokon kívül további feltételeket is megállapíthat a támogatások igénybevételéhez.

A rendelet hatálya a támogatást igénybe vevő mezőgazdasági termelőre terjed ki, aki a rendeletben meghatározott követelményeket a gazdaságának teljes területén köteles alkalmazni a vonatkozó támogatás igénylése esetén.

A támogatási szempontok (minimális követelmények) teljesítését a közösségi és magyar jogszabályokban meghatározott pontrendszer alapján kell elbírálni és értékelni.

Mivel a támogatások elsősorban területek használatát illetik, ezért ugyanolyan követelmények vonatkoznak a területek egyik vagy másik jogcím (pl. tulajdon, haszonbérlet, etc.) szerinti használatjára.

the Polluter Pays Principle?

Yes, the Recodification of the Hungarian Civil Code will touch the the responsibility of agricultural producers. The rules of environmental monitoring are expected.

A mezőgazdasági termelőknek juttatott támogatások és a szennyező fizet elv

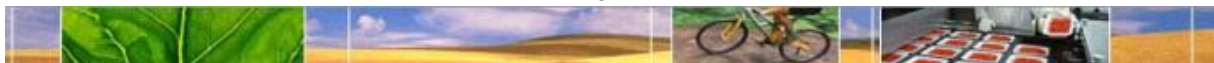
A mezőgazdasági termelőknek juttatott támogatások megkívánják-e a környezetvédelmi intézkedések betartását? Eredményezhetik-e a környezetvédelmi követelmények be nem tartása a támogatások csökkenését?

A hatályos agrártámogatás magyar rendszere nagymértékben az Európai Unió szabályozásán alapul. E tekintetben megkülönböztetünk agrár, vidékfejlesztési, és területi alapú, lényegében közvetlen támogatásokat. Az agrártámogatások specialitása 2013 végéig áll fenn, amíg Magyarországnak joga van az uniós finanszírozás fokozatos volta miatt saját költségvetéséből kiegészíteni a támogatások e formáját. A közvetlen támogatások esetében a támogatás egyedüli feltétele a megfelelő mezőgazdasági tevékenység betartása. A vidékfejlesztési támogatások egyik legjelentősebb része az agrár-környezeti támogatások, ahol speciálisan magyar szabályként különböző művelési ágakra tekintettel elkülönül a megfelelő mezőgazdasági tevékenységet kísérő környezeti intézkedések sorozata.

A közvetlen támogatások kísérő intézkedéseinek be nem tartását pontrendszerrel ellenőrzik. A részleteket lásd a megfelelő mezőgazdasági tevékenység leírásánál.

A mezőgazdasági termelőknek juttatott támogatások fokozzák-e azt a gyakorlatot, amelyekkel károsítják a környeztet, és ezzel sértik a szennyező fizet elvét?

A mezőgazdasági tevékenység gyakorlása során a termelőnek kötelező betartania a növényvédelmi feladatokat. E tekintetben a termelés növényvédelmi részének biztosítása a termelő kötelezettsége. Ha a károsító olyan mértékben elszaporodott, hogy az ellene való védekezés már nem várható el akkor azt állami pénzből fedezik. Ha azonban elvárható, de a termelő nem hajtja végre, akkor a növényvédelmi hatóság elvégzi, és ennek a költségeit a termelőre

hárítja át. E költségek közül a növényvédő-szerek beszerzésére adható állami támogatás, melyből néhány faj ki van zárva. E támogatás növényvédő szer környezetbe történő kijuttatásával jár, azonban a megfelelő környezeti normák betartása a hatóság részéről biztosított. (25/20004 (II.3.) FVM rendelt 145-146. §§ai)

Megkülönböztet-e az országa minimális környezeti követelményeket, melyeket a termelők saját költségükön kell teljesíteni, és magasabb környezeti mértéket, melyekért kompenzáció adható?

A területi alapú támogatások tekintetében az általában „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” betartása az alapkövetelmény, míg a helyes gazdálkodási gyakorlat a vidékfejlesztési támogatásoknál fordul elő, és ennek megfelelő betartásáért járnak az agrár-környezetvédelmi támogatások.

A „Helyes Gazdálkodási Gyakorlat” előírásai

Hektáronként kiadható maximális nitrogén (N) hatóanyag mértékei különböző adottságú és érzékenyséű területeken.

Mezőgazdaság és más iparágak.

A mezőgazdaságot érinti-e az országában az elv alkalmazásának kudarca más országokban?

Álláspontom szerint nem. A Magyarországgal szomszédos államok többsége már tagja az EU-nak, vagy a közeljövőben tagja lesz és követi az ezzel összefüggő környezetpolitikát a mezőgazdaságban is. Más szomszédos államok a nemzetközi jog regionális megállapodásait követik.

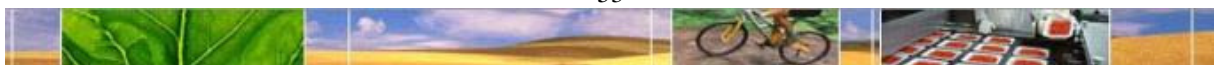
Lehetséges fejlődés

Vannak-e olyan területek, ahol a mezőgazdasági termelők valószínűleg szembesülni fognak a megnövekedett felelősséggel a jövőben? (pl.: a genetikailag módosított termények kapcsán több országban)

A genetikailag módosított termények kapcsán, Magyarországon is szükség volt a géntechnológiai tevékenység jogi szabályozására. A géntechnológiai tevékenységről szóló törvény (1998. évi XXVII. törvény) külön fejezetként szabályozza a géntechnológiai tevékenységből eredő károkért való felelősséget. Ennek alapján a géntechnológiai tevékenység fokozott veszéllyel járhat, ezért az abból eredő károkért való felelősségre szintén a Magyar Polgári Törvénykönyv veszélyes üzem működéséből eredő károkra vonatkozó rendelkezései az irányadóak. Erre vonatkozó szabályozás részletes kifejtését lásd feljebb.

Tervez-e az országa olyan új jogszabályokat, amelyek meghatározzák a mezőgazdasági kibocsátási értékeket vagy a mezőgazdasági termelők felelősségét?

Ezek az intézkedések alkalmazni fogják-e a szennyező

fizet elvet?

Lásd a fent ismertetett Ptk. kodifikációt, amely előreláthatólag a fentiekben ismertetettek szerint fogja érinteni a felelősségi szabályokat. A végrehajtás, különösen a környezetvédelmi ellenőrzések szabályainak kodifikálása várható. Magyarország a határértékkel szabályozott kibocsátások tekintetében átvette és folyamatosan átveszi az európai szabályokat. 2005. végéig például a felszín alatti szennyező anyagok és határértékek tekintetében is új, egységes európai és magyar szabályozás várható.

